

Editorial

Iată miza articolului trimis *NRDO* de profesorul Corneliu-Liviu Popescu: întrucât Rusia a încetat să fie Parte la Convenția europeană a drepturilor omului pe data de 31.12.2022 - ca efect automat al încetării calității de Membru al Consiliului Europei -, iar nu pe data de 16.09.2022, adică la 6 luni după excluderea sa din Consiliul Europei, întrucât excluderea nu este validă, violările drepturilor omului comise de Rusia între 16.09.2022 și 31.12.2022 intră în competența *ratione temporis* a Curții Europene a Drepturilor Omului. Curtea și-a limitat greșit jurisdicția temporală privind Rusia la faptele comise până pe data de 16 septembrie 2022. Jurisdicția se păstrează până la 31 decembrie 2022. Argumentarea se înlănțuie pe cele 12 pagini al studiului „La date de cessation de la qualité de Partie à la Convention européenne des droits de l’homme” într-una din cele două limbi oficiale ale Consiliului Europei.

Trei piese aparținând la trei categorii academice distincte ating problematica drepturilor LGBT+, dându-i acestui număr al *NRDO* un accent tematic. Vlad Babenco a sintetizat rezultatele a 22 de interviuri despre experiențele de viață ale respondenților, cunoașterea de către persoanele queer a societății civile pro-LGBTQIA+ și interacțiunea lor. Doctorandul a construit un index de interese politice LGBTQIA+ și un clasament al acestora.

Am tradus în limba română cauza *Buhuceanu și alții împotriva României* întrucât decizia CEDO este menită nu doar să facă istorie, ci și să grăbească legislația necesară pentru completarea sistemului românesc al drepturilor omului.

Ar fi de subliniat contextul în care a fost scris articolul publicat de profesorul Liviu Andreescu, „Despre discriminare în America: servicii expresive pentru căsătoriile gay și măsuri pozitive pentru universități în două decizii recente ale Curții Supreme a SUA”. Cele două hotărâri ale Curții Supreme ale Statelor Unite, pe care le analizează, una vizând serviciile expresive privind căsătoriile dintre persoane de același sex (*303 Creative v. Elenis*), cealaltă, utilizarea criteriului rasial în admiterea la universitate (*Students for Fair Admissions c. Harvard*), au trezit reacții puternice în lumea politică americană. Toate VIP-urile politice progresiste au criticat deciziile Curții Supreme. Pentru Alexandria Ocasio-Cortez, reprezentată în Congres a statului New York, lovitura dată protejării LGBTQ prin decizia SCOTUS semnalează „o evoluție periculoasă către autoritarism”. Colega sa, Ayanna Pressley, democrată aleasă în statul Massachusetts, consideră că deciziile SCOTUS nu reprezintă „nimic altceva decât o opresiune intersecțională”. O citez și pe membra Senatului SUA, Elizabeth Warren, cu apelul ei către președinte: „Miza este mare, iar oamenii sunt speriați. Indiferent de ce s-ar întâmpla la Curtea Supremă, avem nevoie de un președinte care să susțină vocile oricărei persoane LGBTQ+, să facă față discriminării și să riposteze”.

Or, într-un astfel de vacarm, bunul echilibru devine o adevărată aspirație. Efortul dezirabil de a recunoaște drepturile unor persoane a căror identitate a fost mult timp desconsiderată a ajuns să facă abstracție de atributele fundamentale ale sistemului de drepturi care constituie liniile de rezistență ale filozofiei lor. Întâi, universalitatea, faptul că toți suntem legitimi să avem acces la drepturile și libertățile noastre umane în mod egal. Apoi, indivizibilitatea, interdependența și relaționarea drepturilor specifice. Luând în considerare aceste atribute, Curțile internaționale și naționale, incluzând Curtea Supremă a SUA, au de pus în echilibru drepturi care uneori se condiționează și se susțin reciproc, alteleori intră în coliziune. Prin ce afectează libertatea altor persoane, recunoașterea dreptului persoanelor LGBTI de a se căsători? În niciun fel. Opoziția majorității exprimată drept indispoziția unora de a vedea instituția căsătoriei, interpretată religios, extinzându-se la persoanele gay, nu reflectă exercițiul drepturilor celor care se opun căsătoriei persoanelor LGBTI. Ci o atitudine, respectiv o forță politică, care doar în mod arbitrar și fraudulos invocă „dreptul de a nu fi ofenșati”, „dreptul la tradiție” etc.

În schimb, a impune unei persoane să includă, între portalurile online pentru căsătorii, și unele adresate persoanelor de același sex, în ciuda „adevărului biblic” (susținută de identitatea religioasă a antreprenoarei), duce efectiv la o coliziune de drepturi. Curtea Supremă a SUA a luat o decizie în acest sens, desigur, nu singura variantă legitimă, însă plină de sens. A obliga pe cineva, chiar și o persoană juridică cu obiective comerciale, să se supună unei „exprimări forțate”, duce la situații care nu doar „ne repugnă ca cetățeni”, ci înfrânge dreptul la gândire, conștiință și religie a persoanei care s-a adresat Curții Supreme. Nu se supune totuși, această persoană, obligațiilor generale care privesc serviciile publice? Faptul că eventualii clienți ar putea accesa servicii echivalente, în altă parte și cu ușurință, a constituit gramul ce a mutat balanța dintr-o parte în cealaltă.

A doua decizie analizată, scrie Liviu Andreescu, „a făcut deja substanțial mai multă vâlvă și, probabil, va avea un impact mai serios în societatea americană”. Articolul său detaliază și un enunț, și al doilea.

***

Am dedicat secțiunea DOCUMENTAR unei „provocări”: moțiunea „Detenția celor « inadaptați social »”, al cărui raportor este parlamentarul Stefan Schennach, și un text susținător al ei, aparținând profesorului Marius Turda, „Eugenia și stigmatizarea indivizilor « cu mintea nesănătoasă »”. Miza moțiunii și a explicațiilor profesorului Turda stă în următorul pasaj din paragraful 3 al moțiunii: „Formularea Convenției [de la art. 5.1 e)], care se pare că provine din mișcarea eugenică, sugerează că persoanele care sunt « alienate, alcoolice sau dependente de droguri sau vagabonzi » nu se bucură în mod egal de dreptul la libertate”.

Să fie formularea de la art. 5.1 e) al Convenției de sorginte „eugenică”? Termeni precum „inadaptat social”, „alienat” sunt desigur problematici, însă textul Convenției europene a drepturilor omului a fost adoptat în anul 1950 și este tributar, în consecință, lexicului perioadei. Sensul acestor termeni a fost definit prin practicile Consiliului Europei și a fost dat de mulțimea măsurilor și documentelor care poartă egida organizației. Scopul

Convenției europene a drepturilor omului a fost să facă lumea mai dreaptă, mai puțin crudă, nu „mai sănătoasă” – ultima, semnul dintâi al abordării eugenice. Este greu de văzut cum ar putea cineva să demonstreze că evoluția sistemului Convenției a dat termenilor art. 5.1 e) un accent, sau măcar o nuanță, eugenice.

Oare Convenția exclude „anumite grupuri (persoanele „inadaptate social” [“socially maladapted”] în formularea Curții Europene a Drepturilor Omului) de la exercitarea deplină a dreptului la libertate? Iată formularea Convenției: Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale: ... e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond”.

Formularea nu are sensul negării, pentru alienați, alcoolici, toxicomani, vagabonzi, a unui drept (acestea nu se pierd niciodată), ci al limitării *exercițiului unui drept* dacă, și numai dacă, drepturile celorlalți sau interese generale imperioase o impun. Termenul „alienat” este într-adevăr problematic, ca și cel de „inadaptat social”. Ar fi de dorit o reformă lexicală – acesta este meritul moțiunii, de a o sugera -, însă o intervenție în textul Convenției care să fie ratificată de cele 46 state membre ale Consiliului Europei pare nerealistă, astăzi. Etichetele-problemă nu sunt „obiective”. Dar sunt oare obiective etichetele de „extremism” sau „vulnerabil”, care abundă în jurisprudența drepturilor omului? Răspunsul este de asemenea nu, ceea ce nu face judecățile Curții Europene a Drepturilor Omului mai puțin utile pentru susținerea drepturilor omului în sistemul Convenției. Moțiunea este o invitație la a medita asupra fundamentelor Convenției europene și nu poate fi considerată o meditație, prin ea însăși, asupra standardelor lingvistice ale acesteia.